

Water

Monitor waterbewustzijn in Nederland

peil

Korte samenvatting

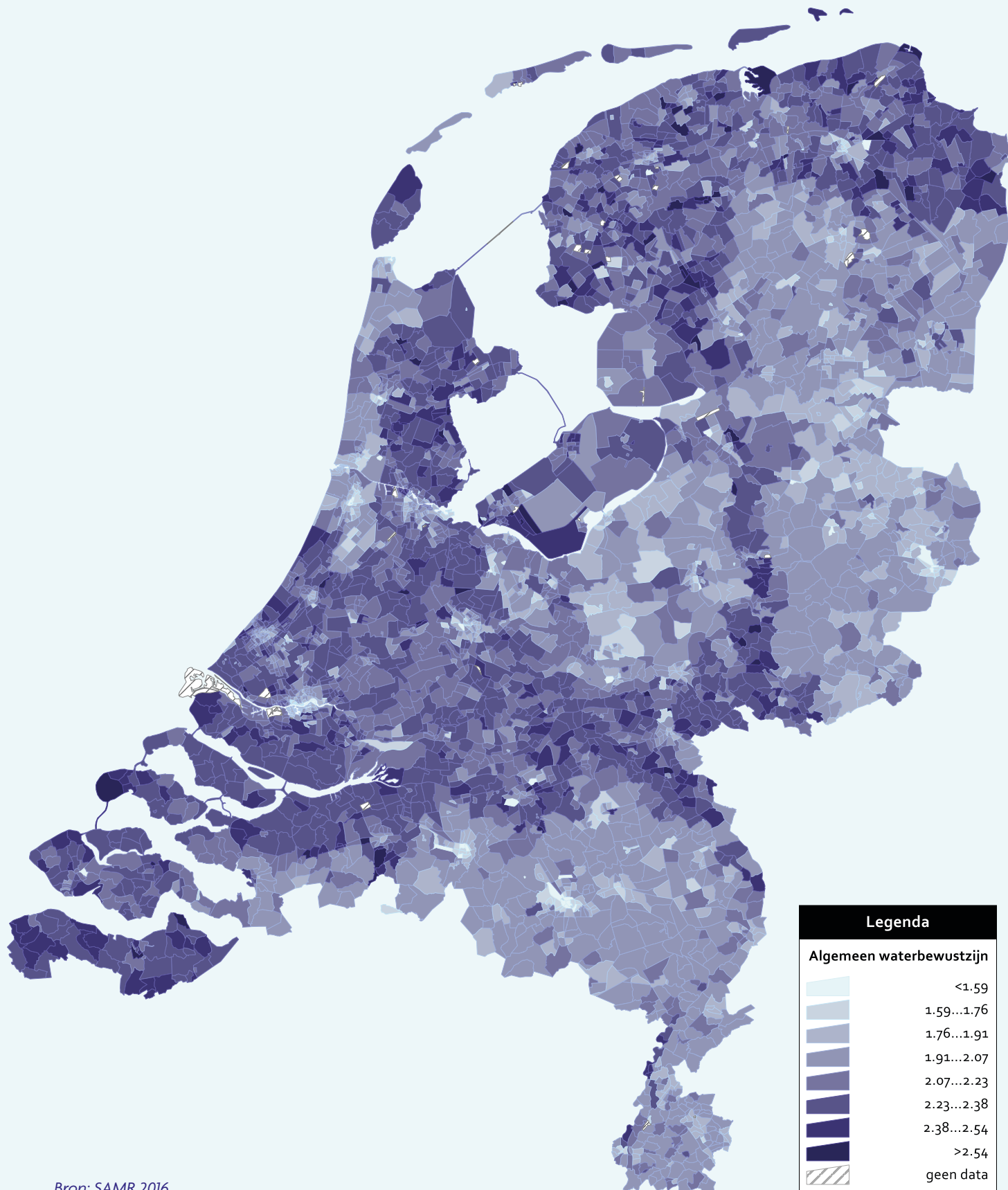
2016

THEMA:
Waterveiligheid

leer ons water kennen

Waterbewustzijn in Nederland

De mate van waterbewustzijn kent grote regionale en lokale verschillen

Wat is Waterpeil?

Waterbewustzijn op peil?

Als het om water gaat, is niets vanzelfsprekend. Nederland is goed beschermd, maar blijft kwetsbaar. De watersector levert al sinds jaar en dag uitstekend werk: op het gebied van waterveiligheid is Nederland maatgevend in de wereld en de kwaliteit van ons kraanwater is hoogstaand. Daar zit een keerzijde aan, zo leert onderzoek ons (OECD Studies on Water, 2014). Verantwoordelijke overheden hebben het waterbeheer zo goed aangepakt, dat de meeste mensen in Nederland denken dat het vanzelf gaat. Veel Nederlanders weten nauwelijks wat er nodig is om veilig onder de zeespiegel te kunnen leven of om altijd en overal te kunnen beschikken over schoon drinkwater uit de kraan, aldus de OECD.

Van Nederlanders zeggen ze dat het water in ons DNA zit, maar het lijkt wel alsof het eruit druppelt. En dat op een moment dat er grote investeringen nodig zijn voor een toekomstbestendig waterbeheer. Dit is zorgelijk, maar niet verrassend. Urgente problemen of bedreigingen van het kaliber Watersnoodramp hebben zich in Nederland lang niet voorgedaan en de waterproblematiek heeft, te midden van andere prangende thema's als de vluchtelingenproblematiek en de economische crisis, minder persoonlijke urgentie. Daarbij speelt ook de diepgewortelde technocratisering van het waterbeheer een rol: Nederland bewijst keer op keer dat het een kei is in waterbeheer in eigen land en over de grens. Burgers vertrouwen er daarom volledig op dat het waterbeheer goed geregeld is in ons land. Zij beseffen daardoor lang niet altijd dat de disclaimer "In het verleden behaalde resultaten bieden geen garantie voor de toekomst" (juist) ook voor ons waterbeheer geldt, indien we hier niet voldoende in blijven investeren en ons voor inspannen. Dat vraagt inzet en betrokkenheid van iedereen. Juist daarom is het zo belangrijk om ervoor te zorgen dat het waterbewustzijn van een ieder op peil is en blijft. In opdracht van de Stuurgroep Water hebben de waterpartners daarom gezamenlijk het meerjarige communicatieprogramma Ons Water opgezet. Ons Water heeft als doel het waterbewustzijn van alle Nederlanders te vergroten.

Waterpeil biedt inzicht in (ontwikkelingen in) het waterbewustzijn

Om het waterbewustzijn te versterken, is een gedegen inzicht nodig in het waterbewustzijn en de ontwikkelingen daarvan essentieel. Waterpeil is een publieksmonitor waarmee integraal de ontwikkeling van het waterbewustzijn van Nederlanders in kaart wordt gebracht. Elke meting geeft inzicht in de centrale vraag: Wat is de uitgangspositie rondom waterbewustzijn en hoe ontwikkelt deze zich in de tijd? Hieraan liggen vragen ten grondslag als: In hoeverre is het besef aanwezig dat effecten van klimaatverandering een reële bedreiging vormen voor het hebben en houden van waterveiligheid, en schoon en voldoende zoetwater in Nederland? Beseffen Nederlanders dat het werk hieraan nooit af is en continue investeringen met zich mee brengt?

En, als we inzoomen op waterveiligheid: in hoeverre maken Nederlanders zich zorgen over een grote overstrooming in hun eigen woonregio? Weten ze wat de gevolgen zouden kunnen zijn, weten ze bijvoorbeeld of hun eigen woning gevaar loopt om onder water te komen te staan? Wat zouden mensen doen als er een overstrooming in hun woonregio dreigt? Zijn ze zich überhaupt wel bewust van hun eigen handelingsperspectief in deze situatie? In hoeverre zijn de overheidsinspanningen om te zorgen voor waterveiligheid, schoon en voldoende zoet water zichtbaar voor het algemeen Nederlands publiek? En in welke mate doen de waterpartners in de ogen van het publiek de goede dingen, en doen ze die ook goed? Welke informatiebehoefte leeft er rondom waterthema's en in hoeverre spelen de waterpartners daar voldoende op in? Wat missen mensen nog, hoe en door wie willen zij daarover geïnformeerd worden?

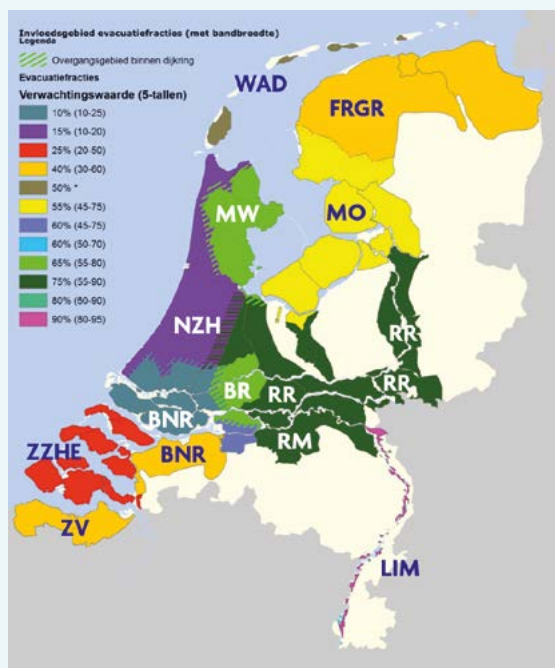
Uit welke dimensies bestaat “waterbewustzijn” – een tamelijk diffuus begrip zo bleek uit eerdere onderzoeken – eigenlijk? Zijn er verschillen in waterbewustzijn tussen bepaalde groepen? Wat kunnen we hieruit leren om via communicatie het waterbewust verder te vergroten?

Waterpeil is een initiatief van de partners van “Ons Water”

Het ministerie van Infrastructuur en Milieu is de trekker van de monitor. De opzet en inhoud van elke themameting vindt plaats in nauwe afstemming met de partnerorganisaties van Ons Water. Het onderzoek wordt uitgevoerd door onderzoeksbureau SAMR.

Waterpeil loopt van 2015 tot en met 2018 en bestaat uit twee deelonderzoeken die elkaar afwisselen. Beide bestaan uit een vaste kern waarin het algemeen waterbewustzijn en informatiebehoefte aan bod komen. Daarnaast heeft elke meting een eigen focus op specifieke waterthema's, die een onderdeel vormen van het algemeen waterbewustzijn. Jaarlijks aan het begin van het stormseizoen (eind oktober) vindt een meting plaats met als centraal thema ‘Waterveiligheid’. Aan het einde van het stormseizoen (medio april) vindt een meting plaats met als centraal thema ‘Water in en om het huis’, waarin de focus ligt op schoon (waterkwaliteit) en voldoende water (wateroverlast, watertekort). Door de jaarlijkse herhaling van elke themameting ontstaat inzicht in de trends van het waterbewustzijn. Hiermee geven we een cijfermatig onderbouwd, actueel inzicht in het huidige waterbewustzijn en risicobewustzijn en factoren die daarmee samenhangen.

Het complete onderzoek Waterpeil is terug te vinden op www.staatvanonswater.nl

Evacuatiegebieden

1. Benedenrivierengebied Rijn **BR**
2. Benedenrivierengebied (Rijnmond–Drechtsteden) **BNR**
3. Rivieren Rijn **RR**
4. Maas in Limburg **LIM**
5. Hollandse Kust (van Noord- en Zuid-Holland) **NZH**
6. Zeeland **ZZHE+ZV**
7. Gebieden Waddenzee (Friesland en Groningen) **FRGR**
8. Meren Oost **MO**
9. Meren West **MW**
10. Waddeneilanden **WAD**

Evacuatiegebieden

In de themameting Waterveiligheid worden twee groepen ondervraagd: het algemeen Nederlands publiek en een groep die bestaat uit bewoners van gebieden die blootgesteld staan aan overstromingsrisico's (dijkkringgebieden). Eerder onderzoek heeft aangetoond dat de beleving van waterveiligheid grote regionale en lokale verschillen kent en in sommige gevallen zelfs verschilt op straatniveau. De nabijheid van water (de zee of grote rivieren) bleek bepalend voor gevoelens van veiligheid en de perceptie van overlast. Bovendien kunnen de overstromingsdreiging en de evacuatiemogelijkheden verschillen per regio. Er wordt dan ook een onderscheid gemaakt tussen een tiental gebieden. Deze gebieden, vanaf nu 'evacuatiegebieden' genoemd zijn gebaseerd op een kaart met evacuatiefracties.

In dit rapport gaan we uitgebreid in op eventuele (significante) verschillen tussen inwoners van evacuatiegebieden en in hoeverre hun perspectief afwijkt van het algemeen Nederlands publiek.

Dit rapport doet verslag van de eerste meting van Waterpeil

Dit is het eerste rapport. Hierin beschrijven we de resultaten van het onderzoek met als thema 'Waterveiligheid'. Naast de vaste kern aan vragen over algemeen waterbewustzijn die in elke Waterpeil zullen terugkeren, gaat dit najaarsonderzoek specifiek in op waterveiligheid en risicobewustzijn. In hoofdstuk 1 beschrijven we een algemeen beeld van waterbewustzijn in Nederland. Hoofdstuk 2 gaat over risicobewustzijn en zelfredzaamheid bij een (dreigende) overstroming in de eigen woonregio. Hoofdstuk 3 gaat over de bekendheid met en de opinie over het werk in uitvoering (waterprojecten en werkzaamheden in de eigen regio).

De enquêtegegevens voor deze meting zijn verzameld tussen 2 en 13 november 2015. Belangrijke wateronderwerpen in het nieuws in de periode oktober-november 2015 waren de opening van de Deltagoot door minister Schultz (8 oktober), de Amsterdam International Water Week (30 oktober tot en met 6 november) en de kwaliteit van het Nederlandse (oppervlakte)water (half november). De hinder die Nederland ervoer van de Zuidwesterstorm (eind november) en de klimaatconferentie van Parijs kwamen na afloop van het veldwerk.

Belangrijkste bevindingen

- Klimaatverandering en daarmee gepaard gaande risico's voor waterveiligheid staan niet of nauwelijks ter discussie. Waterveiligheid is weliswaar een zichtbaar, maar weinig urgent issue.
- Besef van nadelige impact van een overstroming is breed aanwezig en men ziet nut en noodzaak van een goede voorbereiding in. Tegelijkertijd heeft een aanzienlijk deel moeite met het eigen handelingsperspectief.
- Als mensen wordt gevraagd om uit zichzelf waterwerkzaamheden/projecten in de regio te noemen, dan is deze spontane bekendheid een stuk hoger onder inwoners van evacuatiegebieden dan onder het algemeen publiek.
- Daarnaast is aan de inwoners van de evacuatiegebieden een aantal actuele waterveiligheidsprojecten in hun regio voorgelegd met de vraag of zij die kennen. Deze zogeheten geholpen bekendheid loopt tussen én binnen evacuatiegebieden uiteen. Over het algemeen valt daarbij op dat op een uitzondering na de meerderheid van de inwoners van de evacuatiegebieden niet inhoudelijk bekend is met de voorgelegde projecten. Men kent deze alleen van naam of heeft er nog nooit van gehoord. De inhoudelijke bekendheid is het grootst met projecten op de Waddeneilanden.
- Onbekend maakt echter niet onbemind. De beperkte inhoudelijke bekendheid met de meeste waterprojecten in de regio vertaalt zich niet door in een beperkt draagvlak. Niet alleen ziet bij elk van de voorgelegde projecten namelijk de meerderheid het nut ervan in, ook is de meerderheid het oneens met de bewering dat de waterwerkzaamheden in hun regio overbodig zouden zijn omdat het water toch nooit zo hoog zal komen als de overheid zegt.
- Regionale waterprojecten dragen bij aan het gevoel van veiligheid en het vertrouwen in de waterveiligheidsmaatregelen van de overheid in de regio. Uit de resultaten spreekt dat de overheid in de ogen van de ondervraagden de juiste dingen juist doet.
- Verdiepende analyses laten zien dat waterbewustzijn uit een aantal onderscheidende én robuuste factoren bestaat. Kijken we naar wie een lage, midden of juist hoge score hebben op de factoren, dan is een duidelijk, eenduidig profiel zichtbaar in de mate van waterbewustzijn. Waterbewustzijn is structureel hoger onder ouderen, hoger opgeleiden en inwoners van evacuatiegebieden.
- De belangrijkste knoppen om aan te draaien om waterbewustzijn te beïnvloeden hebben te maken met informatiebehoefte -en voorziening, vertrouwen in en draagvlak voor overheidsmaatregelen en het probleembesef rondom klimaatverandering.
- De resultaten uit Waterpeil, specifiek uit de verdiepende analyses, zijn een indicatie dat de kernelementen van gekozen aanpak van Ons Water (regionaal maatwerk, dichtbij en persoonlijk) goed aansluit op de behoeften van publieksgroepen. De aanpak heeft de ingrediënten in zich om de bevolking effectief te beraken.

Colofon

Ons Water is een initiatief van het ministerie van Infrastructuur en Milieu, Rijkswaterstaat, de Unie van Waterschappen, het IPO, de VNG, de Vewin en het Deltaprogramma. De organisaties willen Nederlanders bewuster maken van water. Door te laten zien wat er aan watermanagement gebeurt in Nederland en direct in de buurt en wat er nodig is voor de toekomst. En door tips te geven wat mensen zelf kunnen doen. Lees het hele rapport Waterpeil op www.staatvanonswater.nl

Juli 2016

Ontwerp: VormVijf, Den Haag

leer ons water kennen

